

Onzekere toekomst door hardere concurrentie?

In 2010 wil Spanje de grootste producent van varkens en varkensvlees binnen de Europese Unie zijn. Reorganisaties en herstructureringen zijn in volle gang om dit doel te bereiken. De nabije toekomst ziet er rooskleurig uit. Op de langere termijn vreest de sector echter het onderspit te zullen delven in de concurrentiestrijd met goedkoper producerende derde landen.

Sinds de toetreding van Spanje tot de Europese Unie in 1986 is de varkenssector ingrijpend veranderd. Veel kleine familiebedrijven zijn verdwenen, het aantal dieren per bedrijf is gestegen en de integratie van ketens en bedrijven is toegenomen. Toch bezit nog circa 70% van de bedrijven slechts minder dan 10 dieren. Naar verwachting zal de helft hiervan op korte termijn verdwijnen vanwege gebrek aan bedrijfsopvolgers. Ongeveer de helft van alle Spaanse varkenshouderijen is eigendom van diervoederfabrikanten. Zo'n 23% is op andere wijze geïntegreerd en de overige circa 27% bestaat uit vooral kleine individuele varkensbedrijven. Meer dan 90% van de productie is in handen van ongeveer 10% van de bedrijven. Deze grote bedrijven zijn voornamelijk gevestigd in de provincie Barcelona in het gewest Catalonië (28%), de provincie Zaragoza in het gewest Aragon (16%) en in de provincies Burgos, Valladolid en Zamora in het gewest Castilla-Léon (13%). Hier wordt meer dan 60% van de varkens geproduceerd.

Marktschommelingen

Na jaren van crisis werd in 2001 voor het eerst weer flink geïnvesteerd in de sector. Dankzij BSE en varkenspest in andere landen steeg het prijsniveau. De sector gebruikte de winsten voor modernisering van de bedrijven en plaatsing van meer dan 2,5 miljoen moederdieren, wat de invoer van meer dan

één miljoen biggen onnodig maakte. Ook de slachtcapaciteit nam toe, waardoor de zelfvoorzieningsgraad steeg tot 115%. Na 2001 zakten de marktprijzen echter weer. Door slechte oogsten kregen de producenten in 2004 met hoge voederprijzen te maken. Maar 2005 was qua uitvoer en opbrengsten weer een bijzonder goed jaar met een zelfvoorzieningsgraad van 125%.

Nederlandse biggen

Dankzij vooral Nederlandse biggen heeft de Spaanse varkenssector zich in de afgelopen dertig jaren sterk kunnen ontwikkelen. Tussen 1997 en 2004 steeg het aantal varkens van 19,4 miljoen tot meer dan 25 miljoen. In 2005 was sprake van een lichte daling tot 25

miljoen. Een Spaanse varkenshouderij telt gemiddeld 535 varkens en 65 fokzeugen. De sterke groei van de Spaanse biggenproductie in 2003 en 2004 (van 11,6 miljoen naar 12,8 miljoen) was nadelig voor de aanvoer van Nederlandse biggen, die in deze periode daalde met 37% van 1,3 miljoen naar 817.143 dieren.

Slacht en verwerking

Tussen 1997 en 2005 steeg de productie van varkensvlees van 2,4 tot 3,2 miljoen ton. Ongeveer 14% van de iets minder dan 600 slachthuizen is overheidseigendom, de overige circa 86% behoort tot ketens of is in particuliere handen. Zo'n 60% van de dieren wordt in 36 grote slachthuizen geslacht. De grootste tien slachterijen nemen 30% van het aanbod voor hun rekening. Bij de uitsnijderijen is het niet anders; tien grote bedrijven verwerken bijna de helft van de productie. De verwerkende industrie opereert meestal nog sterk regionaal en heeft het voordeel dat de consumenten van specifieke regionale merken en smaken houden.

Kansen en bedreigingen

In vergelijking met andere EU-landen kent Spanje een aantal opvallende pluspunten. Zo is er voldoende grond beschikbaar voor productie-uitbreiding, kent het land een klein aantal goed geïntegreerde bedrijven en zijn er meer mogelijkheden voor extensieve pro-

Foto: Giant Pixel

Foto: María Sarazá

	1997	1999	2001	2003	2004	2005(*)
Productie in %						
- mln. aantal varkens	19,5	22,4	23,8	24,0	25,4	25,0
- mln. ton vlees	2,4	2,9	3,0	3,3	3,2	3,2
- zelfvoorzieningsgraad	108	112	115	116	118	125
- mln. aantal geslachte dieren	29,7	35,6	36,3	39,8	38,0	(**)
- mln. aantal biggen (< 50 kg)			11,5	11,6	12,8	(**)
Vleesinvoer in ton						
- uit de EU	96.690	130.665	125.021	163.604	149.862	(**)
- uit derde landen	7.928	14.198	8.126	9.001	3.052	(**)
- totaal	104.618	144.863	133.560	172.605	152.914	59.902
Vleesuitvoer in ton						
- naar de EU	180.917	291.460	369.017	420.785	456.412	(**)
- naar derde landen	37.734	67.540	50.440	76.194	107.934	(**)
- totaal	218.651	359.000	419.829	496.976	564.346	522.741
Hoofdelijke consumptie in %	56,8	65,9	68,6	67,6	68,1	68,0
Bronnen: Spaanse ministerie van Landbouw, Federatie van Coöperaties en Ancoporc (vereniging van varkenshandelaren).						
(*) In de eerste 8 maanden van 2005. (**) Cijfers zijn op dit moment nog niet bekend.						

ductie. Bovendien is de sector financieel op orde, zijn de productiekosten relatief laag en is er een grote variëteit in producten. Wel zal de hoge binnenlandse consumptie naar verwachting in de toekomst afnemen. Daarnaast kunnen als zwakke punten genoemd worden de nog veelvuldig optredende problemen met dierziekten en het gebrek aan solide buitenlandse afzetkanalen en investeringen in technologische verbeteringen. Ook zijn de opleidingen en de talenkennis van varkenshouders en industriëlen voor verbetering vatbaar.

Hoge export versus lage import

Tot voor enkele jaren kende Spanje weinig uitvoer. Bijna alle productie werd in Spanje zelf geconsumeerd. De productie bleef echter stijgen, terwijl de hoge nationale consumptie (68 kilogram per persoon per jaar) niet verder meegroeide. Het Spaanse bedrijfsleven oriënteerde zich daarop meer en meer op export. In 2005 werd 20% meer varkensvlees uitgevoerd dan in 2004. Diverse EU-landen namen hiervan meer dan 80% voor hun rekening. In 2004 ging 33% naar Portugal, 27% naar Frankrijk en 14% naar Duitsland. Onder de overige afnemers (20%) is Rusland de grootste markt (45%), gevolgd door Roemenië (13%) en Hongkong (7%). De overheid stimuleert de export met subsidie-regelingen en met de opening van het 'unieke loket voor de uitvoer' in januari

2006. Elk bedrijf dat voor uitvoer erkend is, kan via dit loket zonder problemen of zware controles een exportcertificaat krijgen. Het systeem werkt op dit moment alleen nog voor de uitvoer naar Rusland.

De import ligt aanzienlijk lager dan de export. In de eerste zeven maanden van 2005 was zelfs sprake van een sterke daling van 30%. De invoer dient voornamelijk om tekorten door dierziekten en marktschommelingen op te vangen. Er wordt vrijwel alleen (98%) uit de EU ingevoerd en dan vooral uit Frankrijk (24%) en Nederland (23%).

Europese regelgeving

De varkenshouderijen hebben te maken met de steeds strengere Europese regelgeving op

het gebied van hygiëne, tracering, welzijn en milieu. De autonome gewesten controleren bovendien steeds meer op de naleving van deze eisen. Een aantal bedrijven heeft de deuren wegens te grote milieubelasting al moeten sluiten. Daarnaast worden in intensieve varkenshouderijgebieden geen vergunningen meer afgegeven voor nieuwe bedrijven. Na een grootschalig onderzoek naar de stand van zaken in de sector besloot het Spaanse Ministerie van Landbouw in 2004 tot overheidssteun aan bedrijven die zich meer zouden richten op milieu, dierenwelzijn, modernisering en invoering van kwaliteits- en traceringsystemen.

Daarnaast verstrekt de overheid steun op het gebied van technische scholing, marketingopleidingen, promotie en het openen van grenzen van derde landen. Met uitzondering van de Russische markt is de sector over de verdere toekomst echter somber gestemd. Op den duur zullen de Europese landen niet kunnen concurreren met derde landen als Brazilië, Canada, de Verenigde Staten en op iets langere termijn ook China. Vanwege de hoge EU-eisen op het gebied van welzijn, veiligheid en duurzaamheid zullen de productiekosten in Europa ten minste 20% hoger uitvallen dan in deze landen.

LNV-bureau Madrid